

У.Ч. Сапарбаеванын 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (биология) адистиги боюнча илимдин кандидаттык окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган **«6-класста биологияны окутуунун каражаттар системасын түзүү жана аны колдонуу методикасы»** деген темадагы диссертациясы боюнча Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин, И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин алдындагы педагогика илимдеринин доктору (кандидаты) окумуштуулук даражасын ыйгаруу боюнча уюштурулган Д 13.18.577 диссертациялык кеңеши тарабынан дайындалган эксперттик комиссиянын

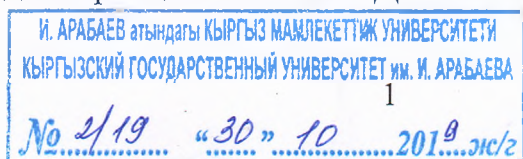
БҮТҮМҮ

Комиссиянын курамы: төрага – п.и.д., профессор Чилдибаев Дж. Б., комиссиянын мүчөлөрү б.и.д., профессор Айтуганов М.Ж., б.и.к., а.и.к. Ганыбаева М.Р.

Изилдөөчү У.Ч. Сапарбаева тарабынан даярдалган 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (биология) адистиги боюнча «6-класста биологияны окутуунун каражаттар системасын түзүү жана аны колдонуу методикасы» деген темадагы кандидаттык диссертациясы менен таанышып чыгып, төмөндөгүдөй бүтүмгө келди:

1. Диссертациялык кеңеште коргоого укук берилген адистикке диссертациянын мазмунунун дал келиши.

У.Ч. Сапарбаева тарабынан сунушталган 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (биология) адистиги боюнча «6-класста биологияны окутуунун каражаттар системасын түзүү жана аны колдонуу методикасы» деген темадагы кандидаттык диссертациясы окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (биология) адистигинин талаптарына жооп берет. Изилдөө ишинде негизги мектепте 6-класста биологияны окутуунун каражаттар системасын түзүү жана аны окуу процессинде колдонуу методикасын иштеп чыгуу аракеттери жасалган. Ошол себептен бул диссертациялык иш Д 13.18.577 диссертациялык кеңештин

профилине туура келет. Диссертациялык иште окутуунун интерактивдүү технологиялары жана окуучулардын иш-аракетин уюштуруунун бир нече ыкмалары пайдаланылган. Бул түзүлгөн система жана аны колдонуу методикасы окуучулардын билим сапатынын натыйжалуулугун жогорулатуу менен биологиялык түшүнүктөрдү өнүктүрүүнү 6-класста окутуунун мисалында ишке ашырылган. Бул проблема **13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (биология) адистигинин паспорту менен дал келет.**

Диссертациялык иштин максаты: 6-класстын биологиясынын мазмунуна ылайык келген окуу каражаттарынын системасын түзүү, ал системаны окутуу процессинде колдонуунун методикасын иштеп чыгуу, мектеп практикасына киргизүү делип, изилдөө ишинин темасына ылайык туура коюлган. Ошондуктан, диссертант тарабынан төмөндөгү милдеттерди чечүү сунуш кылынган:

1. Биологиялык билим берүүдө окутуу каражаттар системасынын маанисин аныктоо жана аны түзүүнүн теориялык негиздерин изилдөө.

1-милдетте – чечиле турган проблеманын илимий-методикалык адабияттардагы изилденишинин абалына талдоо жүргүзүлүп, тиешелүү илимий жыйынтыктар алынган.

2. Негизги мектепте биологияны окутуу каражаттар системасын түзүүнүн, аларды пайдалануунун теориядагы жана практикадагы абалын талдоонун натыйжасында каражаттар системасын түзүү.

2-чи милдет изилдөөнүн максатына шайкеш келет, биологияны окутуу каражаттарынын учурдагы абалына талдоо жүргүзүлүп, керектүү илимий жыйынтыктар алынган жана каражаттардын системасы түзүлгөн.

3. 6-класстын биологиясы боюнча түзүлгөн окутуу каражаттар системасын колдонуу методикасын иштеп чыгуу.

3-чү милдет дагы максатка ылайык коюлуп, иштелип чыккан окутуунун каражаттар системасын колдонуунун методикалык шарттары такталган.

4. Иштелип чыккан моделдин жана методикалык сунуштардын эффектив

дүүлүгүн педагогикалык экспериментте текшерүү.

4-чү милдет бардык педагогикалык изилдөөлөргө салттуу милдет болуп саналат, изденүүчү иштеп чыккан каражаттар системасынын жана аны колдонуу методикасынын эффективдүүлүгүн математикалык статистикалык ыкмалардын жардамы менен далилдеген.

Диссертациялык иштин **изилдөө объектиси** катары негизги мектепте биологияны окутуу процесси алынган.

Изилдөөнүн предмети – 6-класста биологиянын каражаттар системасын пайдаланып окутуу процесси.

Булар 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (математика) адистиги боюнча изилдөөнүн талаптарына жооп берет.

2. Диссертациянын темасынын актуалдуулугу.

Мектептеги билим берүүнүн мазмунун кайра карап чыгуу, жаңы муундагы предметтик стандартты киргизүү, жаңы мазмундагы окуу китептер менен камсыз кылуу, айрыкча маалыматтык технологияларды өнүктүрүү үчүн шарттарды түзүү зарылдыгы КР Өкмөтүнүн 2012-жылдын 23-мартындагы 201-токтомундагы билим берүүнү Өнүктүрүү Концепциясында, предметтик стандартта айтылган. Анда биология боюнча мазмундун стратегиялык жалпы багыты конкреттештирилип, окуу-тарбиялык иштин максаты жана милдети инсандык сапатка тиешелүү компетенттүүлүктү калыптандырууга багытталган, билим берүү предметтин фундаменталдык ядросуна жана анын мазмундук тилкелерине жараша алып барылат деп белгиленген.

Изилдөөдө талдангандай көптөгөн теориялык эмгектерде биологиялык түшүнүктөрдү калыптандырууга багытталган окутуу каражаттары бир бүтүн система катары каралган эмес. Окуу программасын ишке ашыруу үчүн зарыл жана жетиштүү болгон окуу каражаттарынын бирдиктүү системасынын түзүлүшү теориялык жактан негизделбеген.

Азыркы учурда республиканын мектептериндеги иш - тажрыйбалардын практикадагы абалы көрсөткөндөй каражат катары колдонулган өсүмдүктөрдүн

көп түрдүүлүгү, алардын аталыштары (илимий жана элдик), жашоо-тиричилиги, экологиясындагы мыйзамченемдүүлүктөр окуучулардын кабыл алуусунда көп кыйынчылыктарды туудурат.

Мындан тышкары мурунку окуу программалары, окуу китептери биздин Кыргыз Республикасында өсүүчү жергиликтүү өсүмдүктөр жөнүндө көп маалымат бере алган эмес. Ошондуктан, окутуу каражаттарынын системасына жергиликтүү материалдарды кошуу жана алардан окуучулар өздөрү даярдаган көрсөтмө куралдарды киргизүү зарылдыгы келип чыкты.

Мына ушундай жагдайлар изилдөөнүн актуалдуу экендигин көрсөтүп турат.

3. Алынган илимий жыйынтыктар.

Диссертациялык иште илимий жактан негизделген төмөндөгү жаңы теориялык жыйынтыктардын топтому алынган жана алардын педагогика илиминин өнүгүшү үчүн мааниси зор:

1-жыйынтык. Адабий булактарды анализдөөнүн натыйжасында төмөнкү проблеманы аныктаган: 6-класстын биологиясын окутуунун каражаттар системасын түзүп жана аны илимий методикалык жактан негиздөө зарылдыгы. (I глава §1.1-1.2).

2-жыйынтык. 6-класста биологиянын билим берүү мазмунундагы фундаменталдык өзөгүн түзгөн түшүнүктөрдүн калыптанышы каражаттардын системасына көз каранды экендиги, адекваттуулук принцибинин жана конструктивдик маамиленин негизинде далилденген. Мында жогорудагы принциптер жана мамилелер маселенин методологиялык негизи катары аныкталган. (I глава §1.3)

3-жыйынтык. Окутуунун каражаты – бул окутуудагы, тарбиялоодогу жана өнүктүктүрүүдөгү максаттарга жетүү үчүн окуучулар менен педагогдун иш-аракетинин куралы жана окуу маалыматын алып жүрүүчү катары билим берүү процессинде пайдаланылуучу окуу-методикалык комплекстер жана табигый предметтер. Маалыматты кабыл алууда, жаратылышты таанып-билүүдө бардык сезүү органдары камтылат. 2-ден, кабыл алууда акыл

аракетинин бардык этаптары (6 этабы) катышат. Бул нерсени каражаттарсыз жүзөгө ашыруу мүмкүн эмес. Ошентип окутуу каражаттары билим алуу процессиндеги мыйзамченемдүүлүктөрдү жүзөгө ашыруудагы негизги таяныч экендиги ырасталган. (II глава § 2.1-2.3).

4-жыйынтык. Биология боюнча түзүлгөн окутуу каражаттарынын системасын пайдаланууда 6-класстын окуучуларынын теориялык билимдерин жана практикалык билгичтиктерин текшерүүдө атайын критерийлер иштелип чыккан. Ал критерийлер боюнча окуучулардын билим деңгээлдеринин көрсөткүчтөрү (репродуктивдүү, продуктивдүү жана чыгармачыл) аныкталган. (III глава § 3.1).

5-жыйынтык. Сунушталган каражаттар системасын пайдалануунун натыйжалуулугун эксперименталдык жактан текшерүү, баалоо, кортундулоо, жыйынтыктарын математикалык статистикалык ыкмалар менен айкындоо, практикалык сунуштарды берүү ишке ашырылган. (III глава § 3.2)

4. Изденүүчүнүн диссертациясында жасалган тыянактардын, корутундулардын жана жыйынтыктардын (илимий жобонун) негиздүүлүгүнүн жана ишенимдүүлүгүнүн даражасы.

1-жыйынтык. Учурдун талабына жараша биологияны окутуунун каражаттар системасын түзүүнүн жана аларды эффективдүү пайдалануунун илимий-теориялык негиздери иштелип чыккан. Натыйжада, каражаттар: аны түзүп турган компоненттердин өз ара байланыштары жана функционалдык берилиши менен, ички структурасы аркылуу мүнөздөлүүчү бир бүтүн түзүлүш болушу керек; программалардагы жана окуу китебиндеги окуу маалыматтарын алып жүрүүчү болуу менен бирге эле, окуучулардын таанып-билүү иш-аракетин камсыз кылууга тийиш; окутууну уюштуруунун формалары жана методдору менен дал келиши зарыл; окутуунун пландаштырылган натыйжасына жетишүүнү камсыздоосу керек.

2-жыйынтык. Биологиялык түшүнүктөрдү калыптандырууда окутуу каражаттары аткарган кызматына жараша, окуу программасынын белгилүү бир темасын өздөштүрүүгө керек болгон болжолдуу номенклатуранын

талабына ылайык түзүлгөн. Мугалимдин окуу куралдарынын номенклатурасын, алардын курамын, кызматын, сабакта пайдалануу өзгөчөлүгүн билүүсүнө жараша сабактын жана бүтүндөй окуу-тарбиялык процесстин педагогикалык эффективдүүлүгү жогорулай тургандыгы ишенимдүү аныкталган.

3-жыйынтык. Окутуу каражаттарынын шайкештигинин формалары билимдин булагына дал келтирилген, билим берүүнү жүзөгө ашыруудагы методикалык шарттар, билим берүүнүн таанып-билүүнүн объективдүү мыйзамына туура келиши сабактын негизги типтеринин (морфологиялык-экологиялык, анатомиялык-физиологиялык) мисалында жогорку ынанымдуулукта далилденген.

4-жыйынтык. Иштелип чыккан каражаттар системасынын 6-класстын биологиясын окутуунун натыйжалуулугун жогорулатууга тийгизген таасири эксперимент аркылуу аныкталган. Диссертацияда аталган иш-чаралардын маңызы кеңири чечмеленген жана педагогикалык экспериментте далилденгендиктен бул жыйынтыктын негиздүүлүгүнүн даражасы жогору.

5. Диссертацияда изденүүчү тарабынан аныкталган ар бир илимий жобонун жана корутундулардын жаңылыгынын даражасы.

1-жыйынтык. Окутуу каражаттары билимдин структурасындагы элементтердин орчундуу белгилерин чагылдырууга карата багытталгандыгын далилдеген. Бул көргөзүлгөн жыйынтыктын *жаңылык* катары каралышы фундаменталдык түшүнүктөрдүн биринчи калыптанышы жана ага тиешелүү олуттуу белгилердин каражаттарда чагылдырылуусу изилденип такталган.

2-жыйынтык. Биологиялык түшүнүктөрдү калыптандырууга карата түзүлгөн окутуу каражаттарынын системасы таанып-билүү мыйзамдарына дал келген жана каражатка коюлган талаптар окуу процессинде белгилүү деңгээлде аткарылган. Бул жыйынтыкты да *жаңылык* катары кароого болот. Анткени каражаттардын системасы окутуу процессинин милдеттерине дал келет.

3-жыйынтык. Биологиялык мазмундун фундаменталдык өзөгүн түзгөн түшүнүккө дал келген каражаттарды колдонуунун шайкештиги жана

методикалык шарттары окуучунун билим сапатын калыптандыруу процессинин чыныгы фактору (кыймылдаткыч күчү) болуп аракетке келет. Бул жыйынтыктын жаңылык даражасы орто деңгээлде.

4-жыйынтык. Каражаттардын системасынын биология предмети боюнча ар бир мазмундук тилкенин маани-маңызына карата түзүлгөндүгү алынган натыйжанын жаңылыгын далилдейт.

6. Актуалдуу маселеге тиешелүү теориялык жана прикладдык милдеттерди чечүүдө алынган жыйынтыктардын ички биримдигине жана багытына баа берүү.

У.Ч. Сапарбаеванын «6-класста биологияны окутуунун каражаттар системасын түзүү жана аны колдонуу методикасы» деген темадагы кандидаттык диссертациясында ар бир глава, параграфтарында ички биримдик сакталган. Изилдөөнүн негизги бөлүктөрү бири-бири менен логикалык жактан тыгыз байланышта жана негизги жетектөөчү идеянын алкагына баш ийип турат. Алынган корутундулар, практикалык сунуштар педагогика илиминдеги теориялык жана методологиялык жоболор аркылуу негизделген.

7. Диссертациялык иштин практикалык мааниси (алынган жыйынтыктардын практикалык мааниси) Сапарбаева Уулай Чымыровнанын кандидаттык диссертациясынын илимий жыйынтыктары төмөнкүдөй практикалык мааниге ээ:

- каражаттар боюнча аныкталган педагогикалык жана методикалык шарттарды орто мектептердин окуу процессине киргизүүгө болот;

- биологияны окутуунун каражаттар системасын пайдалануунун заманбап ыкмаларын өркүндөтүү менен билим берүү практикасында пайдаланууга болот.

- изилдөөдө иштелип чыккан, негизги мектепте 6-класстын биологиясын окутуунун каражаттар системасын жана аларды пайдалануу методикасын орто мектептин биология мугалимдери, педагогикалык жогорку жана орто окуу жайлардын студенттери өз тажрыйбаларына пайдаланышса болот.

Сапарбаева Уулай Чымыровнанын кандидаттык диссертациясынын материалдары:

- биологиялык билим берүүнү модернизациялоого түрткү берет;
- мугалимдерди даярдоону жакшыртууга өбөлгө түзөт;
- мектептин материалдык базасын методикалык жактан камсыздоого жана чыңдоого жардам берет;
- билим берүүгө байланышкан теориялык жана практикалык маселелерди чечүүгө өбөлгө боло алат.

Изилдөөнүн жыйынтыктарын ишке киргизүүдө төмөндөгүдөй **оң натыйжалар** алынган:

- биологияны окутуу каражаттарын окуу процессинде колдонуунун ирээти жана алардын шайкештиги биологиялык түшүнүктү өрчүтүүгө негизделген адамдын таанып-билүү мыйзамченемдүүлүгүнүн шартында жүзөгө ашырылат;
- негизги мектептерде окутулган биологиянын мазмунуна карата тандалган окутуу каражаттарын долбоорлоо конструктивдик мамилеге, билим берүүнүн детерминанттарына адекваттуулук принциби боюнча дал келет;
- биологияны окутуунун каражаттар системасын пайдалануу ыкмалары, методикалык шарттары жана шайкештиктери 6-класстын окуучуларынын биология боюнча билимдерин жогорулатууга оң таасир берет.

8. Диссертациянын негизги жоболорунун жана жыйынтыктарынын жарыяланышы (апробацияланышы).

Диссертациянын негизги мазмуну автордун төмөнкү эмгектеринде жарыяланган:

Окуу-методикалык колдонмолор:

1. Сапарбаева, У.Ч. Биология боюнча дептер 7-класс үчүн [Текст] / У.Ч. Сапарбаева, М. Субанова. – Бишкек, 2006. – 88 б.
2. Сапарбаева, У.Ч. Биология боюнча дептер 7-класс үчүн [Текст] / У.Ч. Сапарбаева, М.А. Сатыбекова, М. Субанова ж.б. – Бишкек, 2015. – 56 б.
3. Сапарбаева, У.Ч. Биология боюнча дептер 6-класс үчүн [Текст] / М. Субанова, Ч.О. Кекеева, У.Ч. Сапарбаева. – Бишкек, 2016. – 76 б.
4. Сапарбаева, У.Ч. Окуу материалын пландаштыруу. Иш тажрыйбалар, 6-11-класстар [Текст]: мектеп мугалимдери үчүн календарлык план / У.Ч. Сапарбаева, А.С. Сатубаева ж.б. – Бишкек, 2016. – 108 б.
5. Сапарбаева, У.Ч. Биология боюнча лабораториялык жана практикалык иштер. *Өсүмдүктөр. Бактериялар. Козу карындар. Эңилчектер* [Текст]:

методикалык колдонмо // М. Субанова, Ж.М. Сатаева, У.Ч. Сапарбаева. – Бишкек, 2016. – 44 б.

6. Сапарбаева, У.Ч. Биология. *Өсүмдүктөр. Бактериялар. Козу карындар. Эңилчектер* [Текст]: мугалимдер үчүн колдонмо // М. Субанова, У.Ч. Сапарбаева, А.С. Сатубаева. – Бишкек, 2016. – 106 б.

7. Сапарбаева, У.Ч. Фитоценологиянын негиздери [Текст] / окуу китеби // М.М. Ботбаева, У.Ч. Сапарбаева, Г.К. Раимкулова. – КР ББЖИМ грифи менен. – Бишкек, 2019. – 127 б.

Илимий-методикалык макалалар:

1. Сапарбаева, У.Ч. Биология курсун окутууда традициялык эмес сабактарды өткөрүүнүн айрым жолдору [Текст] / У.Ч. Сапарбаева // сборник конференции КАО. – Бишкек, 2000. – часть 2. – С. 280-283.

2. Сапарбаева, У.Ч. Биологиялык билим берүүнүн жаңы мазмунуна ылайык окутуу процессинде жергиликтүү өсүмдүктөрдү пайдалануу [Текст] / У.Ч. Сапарбаева // сборник конференции КАО. – Бишкек, 2000. – часть 2. – С. 267-269.

3. Сапарбаева, У.Ч. Орто мектептин биология курсунда органикалык дүйнөнүн классификациясынын окутулушу [Текст] / М.М. Ботбаева, М. Субанова, У.Ч. Сапарбаева // сборник конференции КАО. – Бишкек, 2000. – часть 1. – С. 207-211.

4. Сапарбаева, У.Ч. Окуучулардын таанып-билүү өз алдынчалуулугун жогорулатууда көрсөтмөлүү каражаттарды пайдалануу ыкмалары [Текст] / У.Ч. Сапарбаева // сборник конференции КАО. – Бишкек, 2000. – часть 3. – С. 280-283.

5. Сапарбаева, У.Ч. Биокөптүрдүүлүк жана биологияны окутууда айрым көрсөтмө куралдарды жасоо технологиясы [Текст] / М.М. Ботбаева, У.Ч. Сапарбаева // Вестник КГПУ им. И. Арабаева // Бишкек, 2003. – Выпуск – 3. – С. 256-259.

6. Сапарбаева, У.Ч. Учурда мектептин биология курсун окутуудагы айрым проблемалар [Текст] / У.Ч. Сапарбаева // Вестник КГПУ им. И. Арабаева // Бишкек, 2004. – Выпуск. – 2. – С. 528-532.

7. Сапарбаева, У.Ч. Биология боюнча окутуу каражаттарынын комплексин түзүүгө коюлган талаптар [Текст] / У.Ч. Сапарбаева // Известия КАО // Бишкек, 2005. – №3. – С. 146-147.

8. Сапарбаева, У.Ч. Влияние некоторых закономерностей познания объектов живой природы на формирование системы научных понятий у учащихся. Научная дискуссия: инновации в современном мире [Текст] / М. Субанова, М.А. Сатыбекова, У.Ч. Сапарбаева и др. – М.: Интернаука, 2016. – №4 (47). – Часть 2. – С. 62-69.

9. Сапарбаева, У.Ч. Биологияны окутуу каражаттарынын түрлөрү жана алардын функционалдык-дидактикалык мүмкүнчүлүктөрү [Текст] / У.Ч. Сапарбаева // Известия ВУЗов Кыргызстана. – Бишкек, 2017. – №5. – С. 100-103.

10. Сапарбаева, У.Ч. Мектепте 6-класстын биология сабагы боюнча окутуу каражаттарынын айрым түрлөрүн даярдоо [Текст] / У.Ч. Сапарбаева,

Азамат к. М. // Биология, химия, география мектепте. – Илимий-метод. журнал. – 2017. – №1. – 40-42-б.

11. Сапарбаева, У.Ч. Жалпы билим берүүчү мектептердин окуучуларына өсүмдүктөрдү аныктоо ыкмасын окутуу [Текст] / У.Ч. Сапарбаева, М. Субанова, Ч.О. Кекеева // Известия ВУЗов Кыргызстана. – Бишкек, 2017. – №11. – С. 123-126.

12. Сапарбаева, У.Ч. Дидактикалык каражаттардын системалык комплексин түзүүгө карата конструктивдик мамиле жана ага жараша окуу процессин модернизациялоо. Инновационные подходы в современной науке [Текст] / У.Ч. Сапарбаева, Ч.С. Давлетова, М.А. Сатыбекова и др. // М.: Интернаука, 2018. – №13 (25). – С. 206-212.

13. Сапарбаева, У.Ч. Окутуу каражаттарын комплексте колдонуу шартында алардын шайкештигин иш жүзүнө ашыруунун жолдору. Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования [Текст] / У.Ч. Сапарбаева, Ч.С. Давлетова, М.А. Сатыбекова // М.: Интернаука, 2018. – №7(13). – С. 126-133.

14. Сапарбаева, У.Ч. Биология сабагында дидактикалык материалдарды жана оюндарды колдонуу окутуунун каражаты катарында [Текст] / У.Ч. Сапарбаева, С.К. Кендирбаева, Г. Керимбек кызы // ALATOO ACADEMIC STUDIES илимий журнал. – Бишкек, 2018. – №4. – 9-16-б.

15. Сапарбаева, У.Ч. Методические условия эффективного применения средств обучения по биологии [Текст] / У.Ч. Сапарбаева // Международный журнал экспериментального образования. – М.: 2019. – №1. – С. 22-27.

16. Сапарбаева, У.Ч. Обоснование систематизации средств обучения в биологическом образовании на развитие понятий [Текст] / У.Ч. Сапарбаева // Современные наукоемкие технологии. – М.: 2019. – №2. – С.174-178

17. Сапарбаева, У.Ч. 6-класстын биологиясын окутууда экологиялык түшүнүктөрдү калыптандыруу каражаттары [Текст] / У.Ч. Сапарбаева, Б.-Замирбек кызы // сборник научных статей магистрантов КГУ им. И. Арабаева. – Бишкек, 2019. – №1. – С.179-184.

9. Автореферат менен диссертациялык иштин мазмунунун дал келиши.

Авторефераттын мазмуну диссертациянын мазмунуна негизинен дал келет. Авторефераттын резюмелери мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде бирдей жазылган.

10. Жетектөөчү мекеме менен расмий опоненттерди сунуштоонун негиздүүлүгү.

Диссертациялык кеңештин комиссиясы талкууланган кандидаттык диссертация боюнча төмөнкүлөрдү сунуштайт:

Жетектөөчү мекеме катары – К. Тыныстанов ат. Ысык-Көл мамлекеттик университетинин “Табигый илимдер” кафедрасы. Анткени бул кафедрада 1 илимдин доктору, профессор, 9 илимдин кандидаты, доценттер иштейт, биологияны окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы боюнча тажрыйбалуу окутуучулар бар.

Биринчи расмий оппонент катары – педагогика илимдеринин доктору, Абай ат. КазУПУнун ботаника жана жалпы биология кафедрасынын профессору Чилдибаев Джумадил Байдильдаевич, анткени биологияны окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы тармагы боюнча адис. Корголуучу диссертациянын темасына жакын эмгектери төмөнкүлөр:

1. **Чилдибаев, Дж.Б.** Системы и механизмы формирования естественно-научных понятий у школьников на уроках биологии [Текст] / Р.Ш. Избасарова, Дж.Б. Чилдибаев, К.А. Жумагулова // Альманах современной науки и образования. – Тамбов: Грамота, 2011. – № 6 (49). – С. 137-138. ISSN 1993-5552.

2. **Чилдибаев, Дж.Б.** Актуальные вопросы методики преподавания экологии (на примере Республики Казахстан). Bulletin d'eurotalent-fidjip. – 2013.

3. **Чилдибаев, Дж.Б.** Совершенствование содержания биологического образования в Казахстане [Текст] / М.Б. Аманбаева // Матер. междунар. научно-практич. конф. – Россия, Санкт-Петербург, 2014. – РГПУ им. А.И. Герцена.

4. **Чилдибаев, Дж.Б.** Биология: Жалпы билим берүүчү мектептин жаратылыш таануу-математика багытындагы 11-классына арналган окуу куралы [Текст] / Р. Сатымбеков, Р. Алымкулова, Дж.Б. Чилдибаев. – Оңдолгон 3-бас. – Алматы «Мектеп», 2015. –112 б.

Экинчи расмий оппонент катары – биология илимдеринин кандидаты, Кыргыз-Түрк “Манас” университетинин Биология бөлүмүнүн доценти Иманбердиева Назгуль Амановна, анткени биология тармагы боюнча адис.

Корголуучу диссертациянын темасына жакын эмгектери төмөнкүлөр:

1. Иманбердиева, Н.А. Особенности флоры ущелья Сары-Тал Ат-Башинской долины Внутреннего Тянь-Шаня. [Текст] / Н.А. Иманбердиева // Вестник Ошского государственного университета. – №6, 2017. – С. 105-108.

2. Иманбердиева, Н.А. Хвойные леса Ат-Башинской долины Внутреннего Тянь-Шаня Кыргызстана. [Текст] / Н.А. Иманбердиева // Вестник Алтайского государственного аграрного университета. – №2 (160), 2018. – С. 86-90.

Комиссия сунушталган диссертацияны жана документтерди талдоонун натыйжасында У.Ч. Сапарбаеванын «6-класста биологияны окутуунун каражаттар системасын түзүү жана аны колдонуу методикасы» темасындагы 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (биология) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу максатында жазылган диссертациясын Д 13.18.577 диссертациялык кеңешинде коргоого сунуш кылат.

Комиссиянын төрагасы: п.и.д., профессор Чилдибаев Дж.Б.

Комиссиянын мүчөлөрү: *М. Айтму* б.и.д., профессор Айтуганов М.Ж.

Т. Ганыбаева б.и.к., а.и.к. Ганыбаева М.Р.

Комиссиянын мүчөлөрүнүн колун тастыктайм:

диссертациялык кеңештин окумуштуу катчысы,
п.и.д.

Байсеркеев А.Э.

